

A spiral-bound notebook with a light-colored, textured cover and a grid pattern on the pages. The spiral binding is on the left side. The text is centered on the page.

Тема 17. Міжнародні розрахунки

Тема 17. Міжнародні розрахунки

17.1. Поняття міжнародних розрахунків та їх організаційні засади.

17.2. Форми міжнародних розрахунків.

17.3. Ефективність форм розрахунків для експортера та імпортера

17.1. Поняття міжнародних розрахунків та їх організаційні засади

Міжнародні розрахунки – це:

- 1) система організації та регулювання платежів у сфері міжнародних економічних відносин;
- 2) форми платежів між країнами за здійсненні операції в ході їх зовнішньоекономічних відносин;
- 3) система механізмів реалізації грошових вимог та зобов'язань, що виникають між різними суб'єктами у сфері міжнародних економічних відносин;
- 4) комерційні платежі, що здійснюються за грошовими вимогами та зобов'язаннями між підприємствами, банками установами та громадянами, пов'язані з торгівельними, інвестиційними та кредитними відносинами
- 5) некомерційні платежі, пов'язані з перевезенням пасажирів, страхуванням, туризмом, переказом грошей за кордон

Міжнародні розрахунки: сутність, види, типи, суб'єкти

Суб'єкти міжнародних розрахунків:

- 1) імпортери,
- 2) експортери,
- 3) банки.

“Лоро” – іноземні кореспондентські рахунки в банку.

“Ностро” рахунки банку в іноземному банку.

Найпоширеніші умови міжнародних розрахунків:

- *безпосередній (повний розрахунок)* – повна оплата товару до моменту чи в момент переходу товару або товаророзпорядчих документів у розпорядження покупця;
- *розрахунок у кредит (з розстроченням)* – надання експортером імпортеру кредиту в комерційній формі (для імпортера).

Чинники впливу на стан міжнародних розрахунків

1. Економічні та політичні відносини між країнами;
2. Становище країни на світових товарних і грошових ринках;
3. Ступінь використання та ефективність заходів державного економічного регулювання;
4. Відмінності в рівнях інфляції;
5. Стан платіжного балансу
6. Умови зовнішньоторговельних контрактів;
7. Конвертованість валют та валютне законодавство;
8. Особливості банківської практики;
9. Міжнародні правила та звичаї тощо.
10. Вирішальне значення в практиці міжнародних розрахункових операцій мають валютно-фінансові умови з/економічних угод (контрактів)
11. Валютне законодавство (ціна та загальна вартість угоди (контракту), умови платежів);
12. Особливості банківської практики.

Особливості міжнародних розрахунків

- Учасники вступають до певних відособлених від економічного контракту відносин, пов'язаних з пересилкою, обробкою, товаророзпорядчих та платіжних документів, платежами;
- Регулюються національними нормами, міжнародними банківськими правилами та звичаями;
- Є уніфікованими (щодо правил обертання векселів, Уніфіковані правила для документарних акредитиву та інкасо, Правила щодо контрактних гарантій), ЮНСІТРАЛ, Міжнародна торгова палата;
- Мають документарний характер і здійснюються проти фінансових (чеки, векселі) та **комерційних документів** (транспортні накладні, коносаменти, сертифікати якості);
- Піддаються значному впливу з боку валютних курсів і здійснюються переважно у ВКВ

- У сучасних умовах усе більша частина міжнародних розрахунків здійснюється із застосуванням електронних засобів передачі інформації.
- Глобальні платіжні системи **ТАРГЕТ** – трансєвропейська автоматизована система швидкісних переказів у режимі реального часу.
- **СВІФТ** – Всесвітня міжбанківська фінансово-телекомунікаційна мережа, створена у Брюсселі у 1973р. Її учасниками є банки та фінансові установи з переважної більшості країн світу.
- **ЧПС(США)**- електронна система міжбанківських клірингових розрахунків.
- **“Віза Інтернешнл”** – міжнародна система платежів з використанням пластикових карток, її частка на світовому ринку – 60%. 1/3 українських банків є членами цієї системи разом із **“Європей Інтернешнл”**.

Специфічні риси міжнародних розрахунків

- Регулюються нормами національного та міжнародного права і звичаями.
- Носять уніфікований характер (ЮНСІТРАЛ – Комісія ООН з права міжнародної торгівлі; Міжнародна торговельна палата).
- Мають документарний характер, тобто здійснюються проти фінансових (чеки, векселі) та комерційних документів.
- Тісно пов'язані з валютними ринками, оскільки передбачають використання іноземних валют.
- Здійснюються переважно у безготівковій формі у вигляді відповідних записів на банківських рахунках

Диференціація міжнародних розрахунків

Торговельні розрахунки

- зовнішньоторговельні операції;
- міжнародний кредит;
- міжнародні перевезення вантажів різними видами транспорту

Неторговельні розрахунки

- платежі з утримання дипломатичних, консульських та інших представств, витрати з перебування делегацій, груп спеціалістів та окремих громадян в інших країнах;
- перекази грошових засобів за кордон за дорученням громадян та інших організацій і приватних осіб

Основа розрахунків: розрахункові ціни та тарифи

зовнішньоторговельні ціни

міжнародні і тарифи

внутрішні роздрібні ціни

тарифи на платні послуги

національна валюта

Чинники, що впливають на вибір форм міжнародних розрахунків

- вид товару, що є об'єктом зовнішньоторговельної угоди;
- наявність кредитної угоди;
- платоспроможність та репутація контрагентів по зовнішньоекономічних зв'язках, які визначають характер компромісу між ними;
- рівень попиту та пропозиції на конкретний товар на світових ринках;
- економічні та політичні відносини між країнами.

Основні комерційні документи, необхідні для здійснення міжнародних розрахунків

I. Комерційні:

- 1. Зовнішньоекономічний договір (контракт)** - матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів та спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності
- 2. Рахунок-проформа** - комерційний документ, який містить відомості про ціну товару, але не використовується для здійснення розрахунків за товар (бартер, консигнація, ордерні поставки, давальницька сировина, готова продукція, виставки, ярмарки).
- 3. Рахунок-фактура (інвойс)** – документ, який супроводжує переміщення товарів через митні кордони, вказує їхню вартість та дозволяє їх ідентифікувати. Є основою визначення митної вартості товару та взаєморозрахунків контрагентів

VITA AB

Рахунок-фактура

INVOICE		Number/No.	Kund no/Customer No.													
Date/Date	Vår order/Our order	987	105													
2003-01-07	574	Order/Date of order	Er order/Your order													
Vår rätts/Our rat	MAO/PO	Er rätts/Your rat														
Leveransadress/Address of delivery		Kund/Customer														
DELIVERY TO KIEV BY TRUCK TO VIKING MOTORS NAGORNAYA STREET 22 KIEV UKRAINE		VIKING MOTORS NAGORNAYA STREET 22 KIEV, UKRAINE www.qdpro.com.ua														
Leveransdatum/Date of delivery		Betingsvillkor/Terms of payment														
		30 DAYS														
Leveransvillkor/Terms of delivery		Förtaladag														
FCA GOTHENBURG																
Leveranssätt/Mode of transport		Efter förtaladagen debiteras dröjsmålsränta % per månad														
BY TRUCK																
Artikelnr./Article No	Benämning/Description	Lever antal/Quant deliv	a pris/Unit price	Belopp/Amount												
<p>1 X 275-59-37-171 VOLVO CAR MODEL XC90 2.5T - ORDER NO 574 DISPLACEMENT 2521 CC CRYSTAL GREEN METALLIC LEATHER ARENA STEREO HP</p> <p>ENGINE NO. B5254T2-2928076 CHASSI NO. YV1CZ59G731003292</p> <hr/> <p>TOTAL VALUE</p> <p>EURO THIRTYNINETHOUSANDFIVEHUNDREDSIXTYFOUR</p> <p>WE HEREBY CERTIFY THAT THIS INVOICE IS TRUE AND CORRECT AND THAT THE GOODS SHIPPED ARE OF SWEDISH ORIGIN. GENERAL CONTRACT No 21 FROM 08.08.2002</p> <p>GOTHENBURG, AS ABOVE VITA AKTIEBOLAG</p> 																
<table border="0"> <tr> <td>Exp avgift Dispatch</td> <td>Frakt Emballage Freight Packaging</td> <td>Summa netto/Net</td> <td>Ores utifrån</td> <td>Moms/VAT</td> <td>Allt betalt/ Total</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>					Exp avgift Dispatch	Frakt Emballage Freight Packaging	Summa netto/Net	Ores utifrån	Moms/VAT	Allt betalt/ Total						
Exp avgift Dispatch	Frakt Emballage Freight Packaging	Summa netto/Net	Ores utifrån	Moms/VAT	Allt betalt/ Total											

Postal address:
P.O. Box 416
SE-401 26 Gothenburg
Sweden

Office address:
Svängatan 2
Gothenburg
Sweden

Telephone:
031-707 88 30
E-mail: vita@trinet.se

Telefax:
031-707 88 33

Bank: Skandinaviska Enskilda Banken
Account: 5319-5145
Company reg. No. 556424-0611
Postal account: 34 86 49-5

Основні комерційні документи

II. Дозвільні: Дозволи та сертифікати уповноважених органів (ветеринарні, фітосанітарні сертифікати, сертифікати якості, індивідуальні ліцензії тощо)

III. Митні документи (вантажно-митна декларація - ВМД)

IV. Транспортні документи:

- міжнародна автомобільна накладна (CMR);
- залізнична накладна;
- авіаційна вантажна накладна (air waybill);
- коносамент (договір між відправником і перевізником);
- карнет-ТІР або книжка МДП (Carnet-TIR)
- подорожній лист.

Вантажно-митна декларація

УНІФІКОВАНИЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ ДОКУМЕНТ (УАД)

5	3. Назва / Експорт № Renault S.A.		1. Тип декларації IM 40		A. P/P в 2600201274387 УКРЕКСІМБАНК філія в м. Києві №00 380333	
	38, Quai du Point de Jour, 92106 BOULOGNE-BILLANCOURT, FRANCE		3. Додатковий код країни 1 1		4. Код митної території 1	
	5. Код країни експорту 1		6. Кількість мейдів 1		7. Декларована вага 10000/3116283	
	8. Особа, відповідальна за ввезення № 193471826865 ДП "Автомобільна компанія "Вікінг Моторс" м. Київ, 04107, вул. Нагірна, 22 5031700 - 80 / 0019348183		9. Особа, відповідальна за вивезення № 193481826592 ДП "Автомобільна компанія "Вікінг Моторс" м. Київ, 04107, вул. Нагірна, 22 5031700 - 80 / 0019348183		10. Країна 1-го призначення Франція	
5	14. Декларант / Представник № 193481826592 ДП АК "Вікінг Моторс" м. Київ, 04107, вул. Нагірна, 22 5031700 - 80 / 0019348183		11. Зарплатована країна 250		12. Загальна митна вартість 73292.01 0	
	18. Транспортний засіб експортування 1 RVU2341NV528		19. Код країни експортування 440 0		20. Умови поставки 02 FCA Сандовіль 30	
	21. Транспортний засіб ввозу 1 RVU241/NV528		22. Валюта та загальна фактурна вартість 440 978		23. Курс валют 5.674	
	25. Вид транспорту 30		26. Висота транспорту в метрах 30		27. Місяць завантаження/розвантаження	
29. Митниця на колісних Рева-Руська		30. Місяць ввозу товару		28. Співомовці та банківські адресати 1. 26296587 2. УКРЕКСІМБАНК філія в м. Києві 3. 04053 Київ, вул. Воровського, 11 4. 2600201274387 №0 380333		
31. Дані про митну територію		32. Товар № 1 0 1		33. Код товару 8703231910		
34. Код країни 250		35. Вага (брутто) 1320		36. Ідентифікаційний номер 000/000/000		
37. Код митної території 400050		38. Вага нетто(кг) 1320		39. Клас		
44. Дані про митну територію експортування		45. Загальна декларована / попередній документ 0102 10000/3/823882 21/03/2003 2		41. Додаткова одиниця виміру 796		
42. Фактурна вартість товару 796		43. Митна вартість 73292.01		45. Митна вартість 73		
47. Нарощення митної території		48. Водостійкий платіж		49. Найменування САЛАЗ		
010 73292.01 грн		01 146.58 грн		01 146.58 грн		
021 1783 см3		01 1011.67 грн		01 1011.67 грн		
085 1783 см3		01 3035.02 грн		01 3035.02 грн		
028 77338.70 грн		01 15467.74 грн		01 15467.74 грн		
50. Декларант		51. Митниця експорту		52. Паром		
53. Митниця в країні призначення		54. Місяць ввезення		55. Місяць ввезення		
56. Дата ввезення		57. Дата ввезення		58. Дата ввезення		

5.345, Курс EUR: 5.674
A. Увар

54. Місяць ввезення
Київ, 25/03/2003
"Вікінг Моторс"
Петров О.Р., 291-27-16
вул. Нагірна, 22
Декларант № 406

CMR

(АВТОМОБІЛЬНА НАКЛАДНА)

Асоціація міжнародних автомобільних перевізників ASSOCIATION of INTERNATIONAL CARRIERS of the UKRAINE		АІМАР UA		ASSOCIATION of INTERNATIONAL ROAD CARRIERS of the UKRAINE											
1 Відправник (найменування, адреса, країна) Sender (name, address, country) АТ "УКРАЇНА" 81020, г.Харьків Космоса 8 Україна		МІЖНАРОДНА ТОВАРНО-ТРАНСПОРТНА НАКЛАДНА INTERNATIONAL CONSIGNMENT NOTE A № 0032003 CMR Ця накладна, не диспозитивна ні на неї ніякі договори, акти чи умови згідно з роз'ясненнями Конвенції про договір міжнародного перевезення вантажів (CMR/CIM) / This carriage is subject, notwithstanding any issues to the contrary, to the Convention on the Contract for the International Carriage of Goods by Road (CMR)													
2 Одержувач (найменування, адреса, країна) Consignee (name, address, country) ГБІПав 390048, г.Рязань, ул.Новая 50 для ООО "Россиа" ул.Вятская д.2 Россиа		16 Перевізник (найменування, адреса, країна) Carrier (name, address, country) Zavally S.P. PE Dergschiv region, Kharkiv Oblast, Ukraine, 62360 Solonitsivka Tel/fax 380 572 497339 Code 2031600131 UKR/066/31497													
3 Місце розвантаження вантажу Place of delivery of the goods (place, country) г.Москва, ул.Поларная, д.31А Россиа		17 Наступний перевізник (найменування, адреса, країна) Successive carriers (name, address, country)													
4 Місце та дата завантаження вантажу Place and date of taking over the goods (place, country, date) г.Харьків Україна		18 Змітки та зауваження до перевізника Remarks and observations 555 19 08 02 12 555 ПІД МИТНИМ КОНТРОЛЕМ													
5 Документи, які додаються Documents attached счет № 02/08/74 ТІП НЕОХ 07010701		6 Знаки та кодон Marks and Nos		7 Кількість місць Number of packages 495		8 Під пакування Method of packing		9 Найменування вантажу Nature of the goods 445 карт.лиц., МЕБЕЛЬ ДЛЯ СИДЕННЯ 18 без упак., МЕБЕЛЬ ДЛЯ СИДЕННЯ 34 столи.		10 Статист. № Statistical number 9401301000 9401710000		11 Вага бруто, кг Gross weight in kg 9691		12 Об'єм, м³ Volume in m³	
13 Клас вантажу Class		Цифра Number		Літера Letter		(ADR)									
13 Вказівки відправника Sender's instructions ООО "Брокер-Сервис" 391000 г.Рязань, ул.Рязанская д.28 лиц.10112/910054 до 20.12.2004г.		19 Особливі умови Special agreements Направляється у митницю для пропуску за межу митної території України під забезпеченням відправника (власний СОД №)		20 Оплата за вантаж To be paid by		Відправник Sender		Вантаж Cargo		Державні збори Duties					
14 Умови оплати Instructions as to payment for carriage ☐ Фрэнко / Carriage paid ☐ Не фрэнко / Carriage forward		21 Створена Established in		дата on		200		15 Оплата, яка підлягає поверненню Cost on delivery							
22 Підпис та штамп відправника Signature and stamp of the sender 		23 Підпис та штамп перевізника Signature and stamp of the carrier 		24 Вантаж одержано / Goods received 		200									

Ця накладна, не диспозитивна ні на неї ніякі договори, акти чи умови згідно з роз'ясненнями Конвенції про договір міжнародного перевезення вантажів (CMR/CIM) / This carriage is subject, notwithstanding any issues to the contrary, to the Convention on the Contract for the International Carriage of Goods by Road (CMR)

Залізнична накладна

Дорожная ведомость – Дорожний відомість (дополнительный экземпляр) – (додатковий екземпляр)

22 | 222206

1 Отправитель, почтовый адрес – Відправник, поштовий адреса: 5656579 | 5606
ООО «Киевский завод стеклотары»
УКРАИНА г. Киев ул.Мира, 1
ИНН 102831028383 ОКПО 35300530

2 Договор № – Договор №: Дог.№ 555 БТ от 11.11.02

3 Станция отправления – Станція відправлення: 103 Ап 322106

4 Особые замечания отправителя – Особливі замітки відправника

5 Получатель, почтовый адрес – Отримувач, поштовий адреса: 3832
ООО «СТРЕЛА»
РОССИЯ Московская обл. г. Куково ул.Мира, 1

6 Отметки, необходимые для железной дороги – Відмітки, необхідні для залізничної

7 Пограничные станции переезда – Привокзальні станції переїзду:
Красная Могила Донецкой ж.д. 500700

8 Дорога и станция назначения – Залізниця та станція призначення:
ст.Куково-Северная ж.д.

9 Знаки, марки и номера – Знаки, маркі і номери

10 Вид упаковки – Рід упаковки:
ПАКЕТ

11 Наименование груза – Назви вантажу:
701092

12 Число мест – Кількість місць:
4286

13 Масса (в кг) – Масса (в кг) окремих одиниць вантажу
36 600

14 Итого мест прописью – Разом місць прописом:
Четыре тыс. двести восемьдесят шесть

15 Итого масса прописью – Разом маса прописом:
Тридцать шесть тыс. шестьсот кг.

16 Подпись отправителя – Підпис відправника

17 Объемные единицы – Об'ємні одиниці

18 Вид – Вид Категория – Категорія

19 Валеты и № – Валети і №

20 Отправителем приняты платежи за следующие транзитные дороги – Відправником прийняті платежі за такі транзитні залізничні

21 Род отправления – Рід відправлення

22 Погрузка – Навантаження

23 Документы, прилагаемые отправителем – Документи, додані відправником:
 1. Таможенная декларация №
 2. Провозная ведомость
 3. Счет-фактура №
 4. Сертификат СТ-1
 5. Сертификат качества
 6. Сертификат соотв.

24 Обязательная печать груза – Обов'язкова печатка вантажу:
НЕТ

25 Платежи – Платежі

26 Календарный штамп станции отправления – Календарний штамп станції відправлення

27 Календарный штамп станции назначения – Календарний штамп станції призначення

28 Способ определения массы – Способ визначення маси:
расчетным путем.

29 Штамп станции назначения, подпись – Штамп станції призначення, підпис

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

www.qdpro.com.ua
 Мастер:

Киевский завод стеклотары
 ІДЕНТИФІКАЦІЙНИЙ КОД 35300530

КОНОСАМЕНТ

Safmarine

Bill of Lading for COMBINED TRANSPORT OR PORT TO PORT

Booking No. FTZ2684684684

Export reference

USINA BRASILEIRA
E LISTANHA CO
AV. DO CORNORNO 38
BAIRRO ABOLICAO

Consignee (complete name and address)
A0ZT "ODESSA BISCUIT FACTORY"
65012 ODESSA, UKRAINE
15 LVOVSKAYA STREET
TEL: (38 0428) 428-007

Forwarding agent - reference
Shipper Memoranda
not part of Bill of Lading

Notify Party (complete name and address)
SOLARIS
65012 / ODESSA, UKRAINE
B. ARNAUTSKAYA STREET, 65
TEL. (38 0428) 428-428

Domestic inland transport reference

*Place of Receipt www.gdpro.com.ua

Vessel CAP CASTILLO

Voy No. 206N

Port of Loading FORTALEZA

Onward inland routing

Port of Discharge

Place of Delivery

ILYICHEVSK

CARRIER'S RECEIPT

Contract No./Seal No. / Marks and Numbers

No. of Containers or pkgs. 1

Kind of packages, description of goods

SHIPPER'S LOAD STOW AND COUNT
CY / CY
20' CNTR SAID TO CONTAIN
700 CNTS
CONTAINING: BRAZILIAN
BLANCHED CASHEW NUTS KERNELS
50LB NET EACH.

Measurement

KGS 16716.000

CB 17.000

AS PER SHIPPER:
DUNORTE
P. OF BRAZIL
LOT. 025/02
C.L./GT
ILYICHEVSK

AS FOLLOWS: 700 CNTS GT
35.000 LBS

MAEU6961379
ML-BR0011786

CONTRACT NOKE 050289
SD: 2020159140/5
RE: 02/0220407-001

PARTICULARS FURNISHED BY SHIPPER - CARRIER NOT RESPONSIBLE

Freight Charges

Rate

Unit

Prepaid

Collect

BASIC FREIGHT 1.00* 2000.00 USD

BUNKER ADJ. FACTOR 39.00 USD

CAPATAZIA/THC 105.00 BRL

TERMINAL HANDLING CH 125.00 USD

P/20' UNIT 2000.00

P/20' UNIT 39.00

P/20' UNIT 105.00

P/20' UNIT 125.00

SHIPPED ON BOARD CAP CASTILLO

Declared Value Charges

Total Prepaid

Declared Value of US \$

Total Collect

Number of Original Bills 2/3

Place of Issue

Date

SANTOS MAR 13 02

*Applicable only when document used as a Combined Transport Bill of Lading

SEE ATTACHED SHEET

MAERSK BRASILEIRA LTDA.
AS AGENTS FOR SAFMARINE.

An Agent only

CARNET TIR *

4 volets

XZ 35000000

1. Valable pour prise en charge par le bureau de douane de départ jusqu'au _____ inclus
Valid for the acceptance of goods by the Customs office of departure up to and including
2. Délivré par _____
Issued by
(nom de l'association émettrice / name of issuing association)
3. Titulaire _____
Holder
(nom, adresse, pays / name, address, country)
4. Signature du délégué de l'association émettrice et cachet de cette association:
Signature of authorized official of the issuing association and stamp of that association:
5. Signature du secrétaire de l'organisation internationale:
Signature of the secretary of the international organisation:

Handwritten signature

(A remplir avant l'utilisation par le titulaire du carnet / To be completed before use by the holder of the carnet)

X Z 3 5 0 0 0 0 0 0 0 0

6. Pays de départ
Country/Countries of departure
7. Pays de destination
Country/Countries of destination (*)
8. No(s) d'immatriculation du (des) véhicule(s) routier(s) (*)
Registration No(s), of road vehicle(s) (*)
9. Certificat(s) d'agrément du (des) véhicule(s) routier(s) (No et date) (*)
Certificate(s) of approval of road vehicle(s) (No. and date) (*)
10. No(s) d'identification du (des) conteneurs(s) (*)
Identification No(s), of container(s) (*)

11. Observations diverses
Remarks

12. Signature du titulaire du carnet:
Signature of the carnet holder:

(*) Biffer la mention inutile.
Strike out whichever does not apply

Carnet TIR

Умови здійснення міжнародних розрахунків

Порядок, умови та особливості здійснення міжнародних розрахунків визначаються:

- 1) валютним законодавством країн контрагентів;
- 2) міжнародними правилами та звичаями;
- 3) умовами зовнішньоекономічних контрактів;

Валютно-фінансові умови здійснення міжнародних розрахункових операцій деталізуються у наступних пунктах зовнішньоекономічних контрактів:

1. Ціна та загальна вартість контракту
2. Умови платежів
3. Базові умови постачання (INCOTERMS)

Види міжнародних розрахунків

Види міжнародних розрахунків залежать від:

1) специфіки суб'єкту:

- а) між конкретними контрагентами;
- б) між банками;
- в) між банком і контрагентом;
- г) між державою і банком;
- д) між державами.

2) взаємодії суб'єктів:

- а) напряду;
- б) через посередників.

3) кількості суб'єктів:

- а) двосторонні;
- б) багатосторонні

4) від об'єкту:

- а) торговельні операції;
- б) інвестиційні операції;
- в) некомерційні операції.

5) умови розрахунків:

- а) готівкові/ безпосередній розрахунок;
- б) з наданням кредиту

б) форми розрахунків:

- а) готівкові;
- б) безготівкові;

7) призначення:

- а) комерційні;
- б) некомерційні.

Типи міжнародних розрахунків

1. Національною валютою:

- А. Торгові, кредитні і платіжні угоди між країнами;
- Б. Напрямую.

2. Міжнародною колективною валютою (СПЗ, євро):

торгові, кредитні і платіжні угоди в межах інтеграційних угруповань країн.

3. Золото: використовується в міжнародних розрахунках опосередковано на ринку золота

4. Клірингові розрахунки: міжнародні платіжні угоди клірингового типу – угода між урядами двох і більше країн при обов'язковому взаємному заліку міжнародних вимог і зобов'язань.

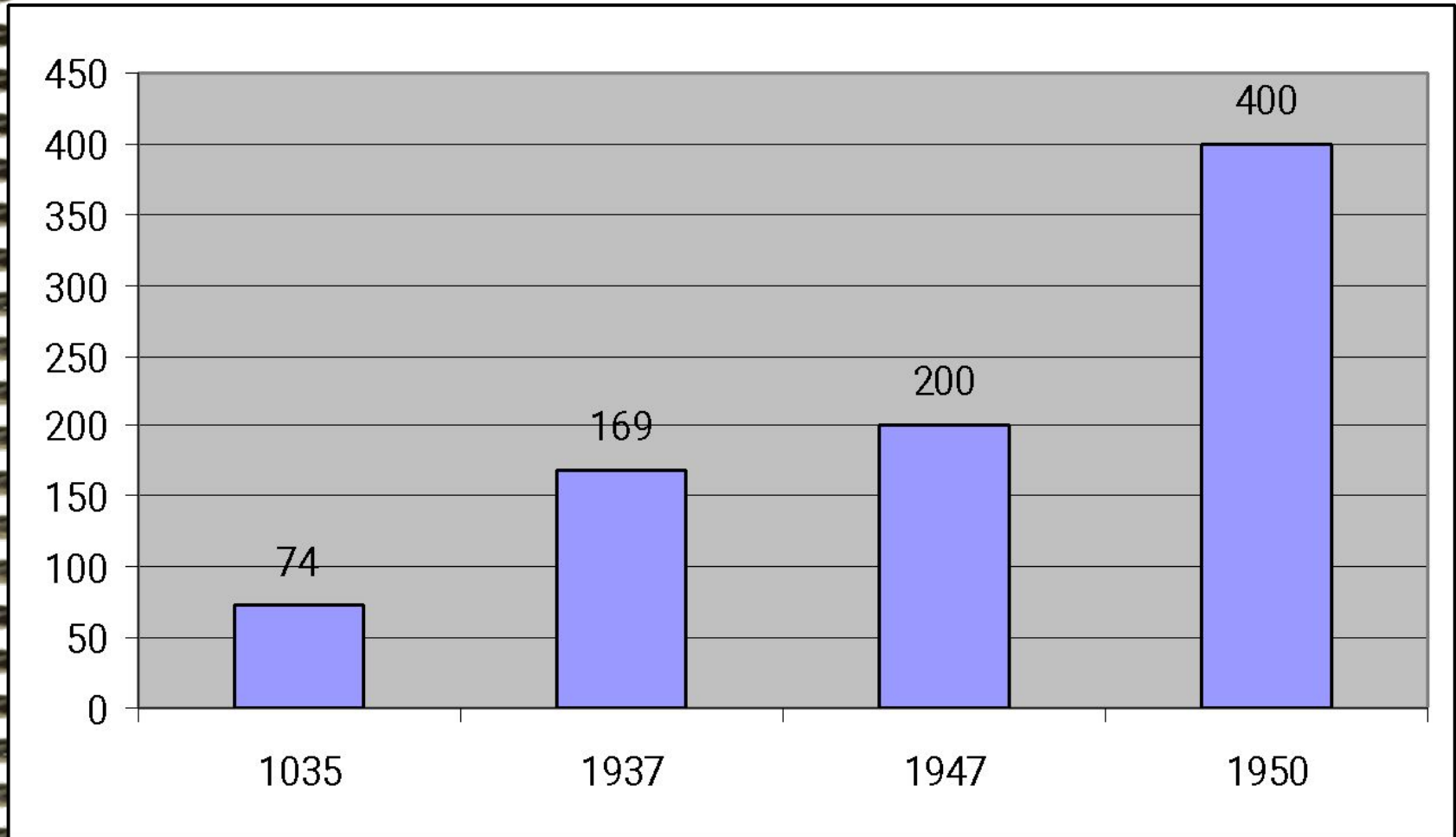
Валютний кліринг – міждержавна угода про взаємозалік міжнародних вимог та зобов'язань.

Типи міжнародних розрахунків

Цілі валютного клірингу:

- вирівнювання платіжного балансу країни, уникаючи зменшення золотовалютних резервів;
- отримання пільгового кредиту від контрагента, який має активний платіжний баланс;
- безоплатне фінансування країною з активним платіжним балансом країни з негативним платіжним балансом;
- зустрічний захід на дискримінаційні дії іншої держави (наприклад, Великобританія ввела кліринг у відповідь на призупинення платежів Німеччиною британським кредиторам в 30-х рр. ХХ ст.).

Типи міжнародних розрахунків

Уперше валютний кліринг був введений у 1931 році в період світової економічної кризи.

Типи міжнародних розрахунків

- Після II Світової війни міжнародні розрахунки СРСР з капіталістичними країнами будувалися, як правило, на сонові платіжних угод клірингового типу, за виключенням США, Канади, Швейцарії та деяких країн доларової зони, взаємні платежі з якими здійснювалися у вільноконвертованих валютах (переважно у дол. США).
- З 1950 по 1963 рр. РС мав з соціалістичними країнами угоди, за якими розрахунок здійснювався в клірингових рублях.
- В кліринговій угоді між СРСР та Фінляндією в якості валюти клірингу був прийнятий рубль.

Типи міжнародних розрахунків

Причини використання валютного клірингу:

- 1) незбалансованість платіжного балансу;
- 2) економічна та валютна криза;
- 3) недостатньо коштів на золотовалютних резервах;
- 4) висока інфляція;
- 5) валютні обмеження;
- 6) скасування золотого стандарту (30-ті рр. ХХ ст.).

Форми валютного клірингу:

1) **односторонній**;

2) **двосторонній** має найбільш широке застосування, при якому рахунки ведуться в обох країнах. При цьому застосовуються прийняті форми розрахунків (інкасо, акредитив, банківський переказ та інші), але імпортери вносять в свій банк національну валюту, а експортери в замін інвалютної виручки отримують національну валюту. Залік взаємних вимог і зобов'язань здійснюють банки, що ведуть клірингові рахунки;

Типи міжнародних розрахунків

3) **багатосторонній (три і більше країн)**. Прикладом є **Європейський платіжний союз (ЄПС)**, що функціонував з червня 1950 р. до грудня 1958 р. У ньому брало участь 17 країн Західної Європи. Він був створений за ініціативою і за підтримкою США, які використовували його для подолання валютних бар'єрів, що заважали проникненню американського капіталу, для розподілу допомоги за «планом Маршалла» і втримання долара в міжнародні розрахунки Західної Європи. Пізніше він був замінений **Європейською валютною угодою**, що діяла до 1972 р. В 1985 р. крупні комерційні банки створили **багатосторонній кліринг** для взаємного заліку вимог і зобов'язань **по операціям з ЕКЮ**. Банк міжнародних розрахунків (БМР) являється агентом клірингу по операціям в ЕКЮ і регулює міжбанківські розрахунки з використанням системи швидкого обміну інформацією через СВІФТ. Кліринг дозволяє щорічно здійснювати взаємні розрахунки по 1000 операцій на суму 2 млрд. ЕКЮ;

Типи міжнародних розрахунків

4) **міжнародний** — не створений, хоча проект його був розроблений Дж. М. Кейнсом в 1943 р — проект **Міжнародного клірингового союзу (МКС)**. Міжнародні клірингові розрахунки передбачалися для взаємного заліку вимог і зобов'язань і міждержавного валютного регулювання. Кейнс розглядав міжнародний кліринг як засіб подолання міждержавних суперечностей.

Види валютного клірингу:

1) за обсягом операцій:

- повний: тобто кліринг на повну суму розрахунку;
- кліринг, що охоплює 95 % платіжного обороту;
- частковий, що поширюється на певні операції;

Типи міжнародних розрахунків

2) за волевиявленням сторін:

- договірні;
- примусові

3) за способом регулювання сальдо:

- з вільноконвертованим сальдо;
- з умовною конверсією;
- з неконвертованим сальдо, сальдо за якими не може бути обмінене на іноземну валюту і погашається переважно товарними поставками.

Регулювання сальдо при клірингових розрахунках здійснюється в такі строки:

- або в період дії клірингової угоди (якщо ця умова порушена, то подальші поставки призупиняються);
- або після строку дії клірингової угоди (наприклад, через шість місяців сальдо погашається товарними поставками, при порушенні цієї умови кредитор має право вимагати проплати сальдо конвертованою валютою).

Типи міжнародних розрахунків

Сальдо неконвертованого клірингу має подвійне значення:

- 1) є регулятором товарних поставок, тому що досягнення ліміту дає право кредитору призупинити відвантаження товарів; іноді експортери стають у чергу в очікуванні, коли з'явиться вільний ліміт на кліринговому рахунку;
- 2) визначає суму, вище якої нараховуються проценти різними засобами: на всю суму заборгованості; на суму, що перевищує ліміт: диференційовано у міру зростання; іноді застосовується ставка з прогресивною шкалою, для того щоб експортер був зацікавлений не допускати більшого боргу по клірингу.

При клірингових розрахунках виникають дві категорії валютного ризику:

- заморожування валютної виручки у разі неконвертованого клірингу;
- втрати при зміні курсу.

Типи міжнародних розрахунків

В міжнародних угодах по валютному клірингу передбачається:

- 1) система клірингових розрахунків та банки, уповноважені їх вести;
- 2) обсяг клірингу: перелік товарів та послуг, постачання яких будуть розраховуватися по клірингу;
- 3) валюта клірингу: валюта, в якій буде проводитися взаємозалік вимог, та визначається сальдо заборгованості;
- 4) обсяг технічного кредиту, в межах якого по сальдо клірингу країна-боржник не виплачує відсотків іншій країні;
- 5) механізм вирівнювання платежів та остаточного погашення сальдо.

Типи міжнародних розрахунків

- Коли клірингом керує центральний банк, то він може безпосередньо дебетувати і кредитувати рахунки установ, оскільки відразу ж має відомості про розміри сальдо; якщо кліринг проводить приватна організація, то центральний банк отримує інформацію про сальдо від організатора клірингу.
- Банки, які за результатами багатостороннього клірингу виявилися чистими боржниками, покривають свої зобов'язання шляхом переказу відповідної суми коштів на рахунок розрахункової палати в установі, що є агентом з розрахунків. Потім розрахункова палата сплачує отримані кошти тим банкам, які за результатами багатостороннього клірингу виявилися чистими кредиторами. У кінці розрахунків сума всіх зобов'язань учасників повинна дорівнювати нулю.

Типи міжнародних розрахунків

Якщо на рахунку якоїсь установи недостатньо коштів, то можливі два шляхи:

- якщо це незалежна установа, то вона повинна шукати кошти на грошовому ринку або звернутися за допомогою до центрального банку для отримання необхідної суми,
- якщо це філія, то звертається до скарбника материнської фірми для кредитування на необхідну суму свого місцевого рахунку, або доводиться дебетувати на цю суму центральний рахунок материнської фірми в центральному банку.

17.2. Форми міжнародних розрахунків

Форми міжнародних розрахунків:

I. Документарні:

1. Акредитив;
2. Інкасо;

II. Недокументарні:

1. Аванс;
2. Платіж на відкритий рахунок;
3. Банківський переказ;
4. Розрахунки з використанням чеків, векселів, пластикових карток);
5. Консигнація

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

Акредитив – це:

- 1) угода, в якій банк зобов'язується на прохання клієнта оплатити документи **третій особі (бенефіціару-експортеру)**, на користь якого відкрито акредитив, чи оплатити акцепт трати, яку виставив бенефіціар, чи **негоціацію (купівлю документів)**, виставлені йому експортером (бенефіціарієм) відповідно до певних умов;
- 2) розрахунковий або грошовий документ, яким є дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити за рахунок спеціально заброньованих коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажений товар або виплатити пред'явникові акредитиву певну суму грошей.

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

Акредитив за формою буває:

- *грошовий* (виплачуються у зазначеній валюті, або у валюті країни, де акредитиви пред'являються, за курсом на день платежу) – це іменний грошовий документ, в якому зазначено розпорядження банку про виплату власнику вказаної суми повністю або частинами;
- *товарний (документарний)* – передбачає, що покупець дає доручення банку, який обслуговує, відкрити такий товарний акредитив, де вказується найменування товару та документи, які необхідно пред'явити для отримання платежу.

Регулюється Уніфікованими правилами і звичаями для документарних акредитивів у редакції 2007 р. (публікація Міжнародної торгової палати №600)

В Україні - Інструкцією Національного банку України «Про безготівкові розрахунки в Україні у національній валюті».

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

В розрахунках по документарному акредитиву беруть участь:

- 1) *імпортер (наказодавець)*, який звертається до банку з проханням про відкриття акредитиву;
- 2) *банк імпортера (банк-емітент)*, який відкриває акредитив;
- 3) *банк, що авізує*, перевіряє дійсність акредитиву і повідомляє експортера про відкриття на його користь акредитиву та передає йому текст акредитиву;
- 4) *бенефіціар–експортер*, на користь якого відкривається акредитив;
- 5) *рамбурсний банк*, якщо між банком експортера та банком імпортера відсутні кореспондентські зв'язки;
- 6) *перевізник та експедитор*.

Порядок реалізації акредитиву

1. Експортер повідомляє про готовність до відвантаження товару
2. Імпортер подає заяву на відкриття акредитиву
3. Авізування бенефіціара про відкриття акредитиву на його користь
4. Відвантаження товару експортером
5. Оформлення та подання експортером в банк документів на отримання акредитиву
6. Відправлення документів банком-бенефіціара банку-емітенту
7. Перевірка документів банком-емітентом та їх оплата
8. Видача банком-емітентом сплачених документів імпортеру
9. Зарахування коштів на рахунок експортера авізуючим банком (банком бенефіціара)

ЗАЯВНИК
(ПЛАТНИК)

БЕНЕФІЦІАР
(ПОСТАЧАЛЬНИК)

1 Повідомлення про готовність товару до відвантаження

6 Відвантаження продукції

Документообіг за акредитивної форми розрахунків

2 Подання заяви на акредитив і платіжного доручення на бронювання коштів

11 Видана банками виписка з рахунків своїх клієнтів з доданими до них документами на обґрунтування зроблених записів за рахунками

БАНК ЗАЯВНИКА
(ЕМІТЕНТ)

3 Після перевірки поданих документів списання коштів і перерахування їх у виконуючий банк, взяття виставленого акредитива на позабалансовий облік

9 Відправлення реєстру і документів, які підтверджують дотримання умов акредитива, банку-емітенту

10 Списання суми використання акредитива з позабалансового рахунка

5 Повідомлення бенефіціара про виставлений на нього акредитив

7 Здавання в банк реєстру документів за акредитивом і самих документів, необхідних за умовами акредитива

БАНК БЕНЕФІЦІАРА
(ВИКОНУЮЧИЙ)

4 Бронювання коштів на аналітичному рахунку «Розрахунки за допомогою акредитивів»

8 Після перевірки дотримання бенефіціаром умов акредитива списання коштів з рахунка «Розрахунки за допомогою акредитивів» і зарахування їх на рахунок бенефіціара

12 Видана банками виписка з рахунків своїх клієнтів з доданими до них документами на обґрунтування зроблених записів за рахунками

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

Види акредитивів різноманітні і поділяються:

1. З точки зору можливості зміни або анулювання акредитива банком-емітентом:

А. Безвідзивний акредитив — дає бенефіціару високу ступінь впевненості, що його поставки або послуги будуть оплачені, як тільки він виконає умови акредитиву, який у випадку коли пред'явлені всі пред'явлені документи і дотримані всі його умови, складає тверде зобов'язання платежу банку-емітента. Для зміни або анулювання умов акредитиві при безвідзивному акредитиві потрібна згода як бенефіціара, так і відповідних банків;

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

Б. Відзивний акредитив - у будь-який час може бути змінений або анульований банком-емітентом навіть без попереднього повідомлення бенефіціара. Відзивний акредитив не створює ніякого правового платіжного зобов'язання банку. Тільки тоді, коли банк-емітент або банк-кореспондент здійснили платіж по документам, відзив акредитиву залишається без юридичної сили.

2. В залежності від наявності підтвердження акредитив буває:

2.1. Підтверджений акредитив має практично абсолютний ступінь надійності, оскільки він доповнюється зобов'язанням банку у країні експортера акцептувати вексель;

2.2. Непідтверджений акредитив

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

**3. В залежності від додаткових зобов'язань
іншого банку по акредитиву :**

**3.1. Безвідзивний непідтверджений
акредитив** — Банк-кореспондент лише авізує
бенефіціару відкриття акредитиву;

3.2. Безвідзивний підтверджений акредитив
— якщо банк-кореспондент підтверджує
бенефіціару акредитив, то цим самим він
зобов'язується здійснити платіж по
документам, що відповідають акредитиву і що
подані вчасно;

4 З т. з. можливості поновлення акредитива:

а) невідновлюваний акредитив

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

б) роловерні (револьверні, поновлені) акредитиви:

якщо покупець віддає розпорядження поставити замовлений товар певними частинами через певні проміжки часу (договір про поставку партіями), то здійснення платежів може виконуватися за допомогою револьверного акредитиву, який, відповідно, покриває вартість часткових поставок.

Розрахунки з використанням револьверних акредитивів можуть здійснюватися на кумулятивній або некумулятивній основі:

- Кумулятивний варіант означає, що суми невикористаних або не повністю використаних часток можуть бути додані до тих часток, що залишилися;
- При некумулятивному варіанті, навпаки, термін використання своєчасно не запитаних часткових сум зникає.

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

5. З т. з. можливості використання акредитивом другим бенефіціаром (безпосереднім постачальником товару):

5.1. Переказний (трансферабельний) акредитив — надає бенефіціару право давати вказівки банку, проводити оплату, акцепт або покупку тратт (документів), передати акредитив повністю або частинами одному або декільком третім особам (іншим бенефіціарам). Інші бенефіціари не мають права подальшої передачі такого акредитиву;

5.2. Непереказний акредитив;

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

6. З т. з. існування валютного покриття:

1) покриті - акредитиви, при відкритті яких банк-емітент заздалегідь надає в розпорядження виконуючого банку валютні кошти (покриття) у сумі акредитиву на термін дії зобов'язань банку-емітента з умовою можливості їх використання для виплат по акредитиву. Способи покриття:

- кредитування сумою акредитиву кореспондентського рахунку виконуючого банку в банку-емітенті або іншому банку;
- надання виконуючому банку права списати всю суму акредитиву з рахунку банку-емітента в момент отримання акредитива на виконання;
- відкриття банком-емітентом страхових депозитів або депозитів у виконуючому банку.

Використання покриття призводить до фактичного заморожування коштів імпортера на період від відкриття акредитиву до виплати коштів по ньому;

2) непокритий.

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

7. В залежності від підстав виконання акредитиви бувають:

7.1. Товарний акредитив;

7.2. Резервний акредитив “стенд-бай” ;

7.3. Чисті (грошові) акредитиви;

7.4. Змішані акредитиви;

8. В залежності від способу виконання розрізняють акредитиви:

8.1. Платіжний акредитив;

8.2. Акцептний акредитив;

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

9. З т. з. можливостей реалізації акредитиву:

а) акредитив з оплатою проти документів;

б) акредитив з акцептом тратт: бенефіціар може вимагати, щоб після виконання умов по акредитиву тратта, яку він виставив на покупця, була повернена йому банком-емітентом, що відкрив акредитив, або банком-кореспондентом. Замість платежу виконується акцепт тратти (переказаного векселя). Акцептовану тратту бенефіціар може передати своєму банку або для платежу в день настання терміну, або, якщо він хоче відразу розпоряджатися грошима, для дисконтування;

в) акредитив з відстрочкою платежу;

г) акредитиви, що виконуються шляхом неогоціації тратт — купівля-продаж векселів або інших цінних паперів, що мають попит на ринку.

Документарні форми міжнародних розрахунків: акредитив

- д) акредитив з червоним застереженням – експортер вимагає від банку-кореспондента аванс на обумовлену суму (за умов письмового зобов'язання бенефіціара пред'явити в строк супроводжуючі документи)
- є) імпортний акредитив (акредитив з імпорту) – відкривається банком за дорученням імпортерів, які подають у банк заявку на їх відкриття (бувають виключно покритими)

Перевідний вексель — це письмовий наказ однієї сторони, який зобов'язує іншу сторону сплатити певну суму грошей третій стороні у майбутньому, в обумовлений час. При ньому платник називається *трасатом*, сторона, яка видала вексель – *трасантом*, а отримувач платежу — *ремітентом*.

Комерційна тратта — це перевідний вексель, який продавець виставляє покупцеві:

- а) документарна тратта;
- б) чиста тратта.

Витрати та умови пов'язані з акредитивом

Витрати при імпорتنих акредитивах:

1. Збір за відкриття – 2%;
2. Збір за безвідзивність документу – (max.) 1%;
3. Попереднє авізування – 40 євро;
4. Збір за зміни – 40 євро;
5. Збір за діловодство – 3%;
6. Акцептний збір при акцептних А. – 1,5% за місяць;
7. Збір за відстрочку платежу – 1,5% за місяць.

Документарні форми міжнародних розрахунків: інкассо

Інкасо — це банківська операція, завдяки якій банк за дорученням клієнта отримує платіж від імпортера за відвантажені на його адресу товари та послуги, зараховуючи ці кошти на рахунок експортера в банку.

На відміну від акредитиву, банк не гарантує здійснення платежу, якщо платник є неплатоспроможним.

Відповідальність банку обмежується переданням та оформленням документів проти оплати чи акцепту векселя

Регулюються “**Уніфікованими правилами по інкасо**” (УПІ), розробленими Міжнародною Торговельною Палатою.

Документарні форми міжнародних розрахунків: інкассо

Інкасо застосовується, коли:

- експортер та імпортер довіряють один одному;
- імпортер є платоспроможним;
- політична та економічна ситуація в країні імпортера є стабільною;
- міжнародні платіжні операції не обмежуються в країні імпортера

В інкасовій формі розрахунків беруть участь:

- 1) поручитель – клієнт, який доручає інкасову операцію своєму банку;
- 2) банк-ремітент, якому поручитель доручає операцію з інкасування;
- 3) інкасуєчий банк, який отримує валютні кошти;
- 4) банк, який представляє документи імпортеру-платнику;
- 5) імпортер-платник.

Документарні форми міжнародних розрахунків: інкассо

Переваги:

- простота здійснення та низька вартість послуг;
- передача покупцю документів та товару одразу після попередньої домовленості про оплату чи акцепт векселя
- для імпортера — немає необхідності завчасно відволікати кошти зі свого обігу;
- для експортер — зберігає юридичне право розпорядження товаром до оплати імпортером.

Недоліки для експортера:

- 1) ризик, пов'язаний з відмовою від платежу;
- 2) значний проміжок часу між надходженням валюти по інкасо і відвантаженням товару.

Документарні форми міжнародних розрахунків: інкассо

Додаткові умови для запобігання недоліків інкасо:

- 1) імпортер оплачує проти телеграми банку експортера про прийом чи відсилку на інкасо товарних документів (телеграфне інкасо);
- 2) за дорученням імпортера банк видає на користь експортера платіжну гарантію, при цьому приймає на себе зобов'язання перед експортером оплатити суму інкасо за умовами неплатежу імпортером. Аваль (гарантія платежу) – вексельне поручительство;
- 3) експортер використовує банківський кредит для покриття і мобілізованих ресурсів.

Схема міжнародних інкасових розрахунків

1 – контракт, 2 – товар, 3 – транспортні документи, 4 – інкасаторське доручення, 5 – документи + інкасо, 6 – повідомлення про отримання інкасаторського доручення + прохання оплатити, 7 – платіж, 8 – переказ виторгу банку-ремітенту поштою або телеграфом, 9 – зарахування виторгу на рахунок експортера (довірителя)

Схема розрахунків по документарному інкасо

1. Експортер заключає контракт з імпортером про продаж товарів на умовах розрахунків по документарному інкасо і відправляє йому товар.
2. Експортер відправляє своєму банку інкасове доручення та комерційні документи.
3. Банк експортера пересилає інкасове доручення і комерційні документи банку-кореспонденту чи банку імпортера.
4. Банк імпортера або банк-кореспондент надає ці документи імпортеру.
5. Імпортер оплачує документи банку, який інкасує (чи своєму банку)
6. Банк, який інкасує, переказує платіж банку-ремітенту (чи банку експортера).
7. Банк-ремітент зараховує переказну суму на рахунок експортера.

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

1. Авансова оплата – імпортер самостійно або через свій банк чи банк – експортера оплачує товар у момент передачі ним замовлення експортеру. В Україні – в експортних – післяплата, при імпорті – передоплата;

Специфічні товари – зброя, дорогоцінні метали, ядерне паливо.

Імпортер самостійно або через свій банк чи банк – експортера оплачує товар у момент передачі ним замовлення експортеру. Використовується у випадку незадовільного кредитного стану імпортера чи при наявності складнощів в отриманні експортером грошових коштів, необхідних для виробництва замовлених імпортером товарів

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

2. Відкритий банківський рахунок – продаж на кредитних умовах, узгоджених між експортером та імпортером. Форма не вигідна для експортера, але дуже вигідна для імпортера.

Імпортер отримує можливість не тільки одержати товар, але й здійснити його продаж до надання оплати - метод платежу, за яким продавець просто відправляє рахунок-фактуру покупцеві, який має заплатити у визначений час після її отримання (ніякого документарного підтвердження, використовується з філіями, іншими підрозділами, між давніми партнерами)

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

3. Банківський переказ – це розпорядження, що пересилається (як правило, електронною поштою) банком однієї країни банкові іншої країни. За його допомогою дається вказівка дебетувати депозитний рахунок першого з них і кредитувати рахунок певної особи чи установи.

При здійсненні переказу банк продає клієнту іноземну валюту за національну через СВІФТ.

Альтернативою телеграфному переказу є поштовий переказ. В цьому випадку інструкції відправляються поштою або банкір надає покупцеві вексель на пред'явника, а покупець відправляє його авіапоштою продавцю (одержувачу платежу).

Порядок здійснення банківського переказу

Етапи виконання банківського переказу

1. Переказ відбувається проти повідомлення продавця про відвантаження;
2. **Експортер** відвантажує товар і отримує товарні документи від перевізника;
3. Експортер відправляє повідомлення про відвантаження та інші комерційні документи імпортеру;
4. **Імпортер** подає заявку на переказ;
5. Імпортер отримує товари;
6. **Банк імпортера**, отримавши заявку на переказ, здійснює списання грошей з валютного рахунку клієнта і зараховує їх на рахунок банку-кореспондента;
7. **Банк експортера**:
  - перевіряє одержані документи;
  - списує гроші з рахунку банку імпортера, зараховує їх на рахунок постачальника;
  - передає документи про отримання ним грошей і виписку з рахунку клієнта.

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

4. Розрахунки з використанням векселів, чеків і пластикових карток

4.1. Банківський вексель – цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання боржника (векселедавця) сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю)

Банківський вексель буває:

- 1) простий;
- 2) переказний комерційний вексель (комерційна тратта);
- 3) документарний переказний вексель для інкасування.

Вексель

- **Соло-вексель** (простий) - боргове зобов'язання однієї особи сплатити вказану суму іншій особі;
- **Тратта** (переказний) - безумовна пропозиція однієї особи, адресована іншій, сплатити в призначений термін третій особі певну грошову суму

Реквізити векселя

- 1) вексельна позначка (мітка), тобто визначення документа як векселя (bill of exchange, Wechsel, lettre de change);
- 2) сума векселя (безумовна вказівка виписати певну суму грошей);
- 3) назва трасата (боржника);
- 4) строк платежу;
- 5) місце платежу;
- 6) ремітент (отримувач);
- 7) дата і місце складання векселя;
- 8) підпис векселедавця (кредитора)

ПРОСТОЙ ВЕКСЕЛЬ

№ 3850952

На сумму _____
(цифрами)

Дата, место составления векселя _____

Предприятие (лицо) _____
(полное наименование)

_____ (полный адрес векселедателя)

обязуется безусловно уплатить по этому векселю денежную сумму в размере:

_____ (сумма прописью)

непосредственно предприятию (лицу) _____

_____ (полное наименование и адрес получателя)

или по его приказу любому другому предприятию (лицу).

Этот вексель подлежит оплате в следующий

срок: _____ (по предъявлению, по истечении времени)

_____ (по предъявлению или составлении, в определенный день)

_____

Местом платежа является: _____
(город, село и т.п.)

Печать предприятия _____

Подпись руководителя
векселедателя _____

Руководитель предприятия-векселедателя _____

Главный бухгалтер предприятия-векселедателя _____

ДЛЯ АВАЛЯ
(вексельное поручительство)

За кого выдан:

Подпись авалиста _____

Дата _____

ПРОСТОЙ ВЕКСЕЛЬ

Серия _____ № _____

На сумму _____
(сумма цифрой)

Дата, место составления векселя: _____

Предприятие (лицо): _____
(полное наименование и полный адрес векселедателя)

обязуется безусловно уплатить по этому векселю денежную сумму в размере:

_____ (сумма прописью)

и проценты из расчета _____

непосредственно предприятию (лицу) _____
(полное наименование и адрес получателя)

или по его приказу любому другому предприятию (лицу).

Этот вексель подлежит оплате в следующий срок: _____

_____ (по предъявлению, по истечении времени от предъявления или составления, в определенный день)

Местом платежа является: _____
(город, село и т.п.)

Руководитель
предприятия-векселедателя _____

М.П.

Главный бухгалтер
предприятия-векселедателя _____

ДЛЯ АВАЛЯ (вексельное поручительство)

За кого выдан _____

Подпись авалиста _____

Дата _____ М.П. _____

Схема вексельного розрахунку

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

4.2. Банківський чек — спеціальний документ, який містить письмове розпорядження банку видати (перерахувати) вказану в ньому суму грошей з поточного рахунку особи, яка підписала чек.

I. За способом передачі розрізняють три види чеків:

- **чек на пред'явника** - кожен власник чека має право пред'явити його для оплати чи подати на інкасо;
- **ордерний чек** - однозначно названо одержувача, який може передати свої права на чек за допомогою так званого індосаменту третій особі.
- **іменний чек**

II. Дорожній чек - розрахунковий документ, що виражений в іноземній валюті та використовується як засіб міжнародних розрахунків неторговельного характеру і є грошовим зобов'язанням чекодавця виплатити зазначену в чеку суму чекодержателю (одержувачу, власнику), підпис якого проставляється в зазначеному місці під час продажу.

Реквізити іменного чека:

- назву документа - "чек", що зазначено в тексті документа тією мовою, якою його складено (або без назви, якщо чек виписаний в таких країнах, як Великобританія, США, Канада, Австралія, Німеччина та ін.);
- розпорядження сплатити певну суму чекодержателю;
- назву та реквізити емітента та платника;
- назву для юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові для фізичної особи чекодержателя, на користь якого здійснюється платіж;
- зазначення валюти та суми чека;
- дату складання та номер чека;
- місце видачі чека;
- підпис особи, яка видає чек (чекодавець).

Дорожній чек має містити такі реквізити:

- назву документа - "дорожній чек" ("travelers cheque");
- назву компанії емітента, що випустила чек: American Express, Visa, Thomas Cook, Citi Corp., Bank of America, Swiss Bakers Travelers Cheques тощо;
- назву платника та його реквізити;
- підписи уповноважених осіб компанії емітента;
- номінал та назву іноземної валюти;
- серію та номер;
- місце для підпису особи, що має намір купити чек;
- місце для підпису чекодержателя при сплаті чека.
- Термін дії дорожніх чеків не обмежений.

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

4.3. Пластикові картки - це платіжний інструмент, за допомогою якого її утримувачі можуть здійснювати безготівкові розрахунки за товари і послуги або отримувати наявні грошові кошти в банкоматах (АТМ) або пунктах видачі готівки (ПВН). Пластикові картки містять певну інформацію про рахунок і є тільки засобом доступу до грошових коштів на рахунку утримувача. Вона є інструментом проведення платежу, а не самим засобом платежу.

Виготовляються із спеціальної пластмаси і переважна більшість таких карток мають стандартний розмір: 2,125" x 3,375" (приблизно 53,9 x 85,6 мм) і товщину 0,039 (~ 0,76 мм).

Пластикові картки можна розділити на:

Весь спектр пластикових карток можна розбити на види:

I. Неплатіжні пластикові карти:

1) власниками рахунків **корпоративних карток** є юридичні **особи**. Такі картки видаються працівникам юридичної особи для оплати витрат, пов'язаних з його господарською діяльністю і із службовими відрядженнями;

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

- 2) власниками рахунків **особистих карток** є **фізичні особи**. До особистої картки можуть бути додатково видані картки членам сім'ї власника рахунку (так звані сімейні картки);
- 3) **клубні** картки випускаються окремими організаціями, асоціаціями, клубами (автоклуб) і поширюються серед членів цих організацій. Вони випускаються в звернення юридичними особами для розрахунків за товари (послуги), які належать їм на правах власності. Наприклад, телефонні карти, метрополітену, інтернет-карти.
- 4) **дисконтні (картки лояльності)** випускаються окремими організаціями. Власник такої картки може отримати знижку (discount) на товари чи послуги, отримані у відповідних торгівельних точках. На сьогодні це найпоширеніший вид пластикових карток. Дозволяє привертати покупців за допомогою гнучкої системи накопичення знижок чи бонусів, залежно від програми лояльності. Унікальний номер карти дозволяє ідентифікувати клієнта при кожній покупці, що дає змогу вести маркетинговий облік;

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

- 5) **готельні картки** – це багатофункціональні картки клієнта готелю. Найперше це візитка готелю, де вказуються його координати, схема місцезнаходження чи перелік послуг. Картка може містити інформацію про певні знижки для клієнта, термін перебування його в готелі та будь-яку інформацію для внутрішнього обліку. Часто картку використовують, як ключ входу у готельну кімнату за допомогою нанесення на неї магнітної стрічки;
- 6) **подарункові картки** – це картка-сертифікат на певну суму, яку можна придбати, щоб використати її, як подарунок для рідних та друзів. Може застосовуватись як приз у акціях чи конкурсах. Елегантний дизайн сертифікату буде виконувати рекламну функцію, а також гарантовано залучить клієнта, яких прийде скористатись ним;
- 7) **страхові картки** використовуються страховими компаніями, як доповнення до страхового полісу або як повна його заміна. Містять всю необхідну інформацію, необхідну при настанні страхового випадку: номер страхового полісу, серію, термін страхування, Ф.І.П. застрахованої особи та ін. Довговічна і зручна страхова картка може завжди знаходитись при її власнику;

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

8) ідентифікаційні – призначена для регулювання доступу співробітників в окремі приміщення або доступу на здійснення відповідних операцій на обладнанні, і перенесення особистої інформації. Зазвичай цей вид карт застосовується на підприємствах і є електронним ключем + контейнер з особистою інформацією. З ним ви ходите там, де вам потрібно по роботі, і не потрапите у відділ, в який вам не слід;

9) картки з магнітною стрічкою – магнітні картки. Вона складається з магнітних доріжок, на яких записується інформація. Слабка захищеність інформації на картках з магнітною смугою робить їх досить уразливими для шахрайських дій (копіювання або прочитання) На магнітній картці записані дані власника та інформація про те, в який банк звертатися для списання необхідної суми за товар чи послугу. Тобто, картка не містить інформацію про суму, яка знаходиться на ній;

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

10) картки з чіпом (мікросхемою) – смарт-картами (smart cards), “розумними” картами, чіповими картами (chip cards). Смарт-карта містить в собі зашифровану інформацію про суму, що на ній знаходиться. на смарт-картах носієм ідентифікаційної інформації є мікросхема. Як правило, пам'ять мікросхеми влаштована так, щоб допускалися багатократне прочитування і запис інформації. Картки з мікросхемою є, по суті, мікрокомп'ютерами і містять всі відповідні основні апаратні компоненти. Рівень захисту даних на смарт-картах достатньо високий, тому їх підробка утруднена;

11) scratch-карта – пластикова карта з областю, закрашеною непроникним покриттям (Scratch-смугою), під якою знаходиться PIN-код (персональний ідентифікаційний номер) з унікальним набором цифр для кожної карти, і яку слід стирати для активації карти. Картки з Scratch-смугою - це перш за все інтернет-картки, телефонні картки, а також бонусні (ігрові) і т.д.

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

II. Платіжні пластикові карти

2.1. Банківські (платіжні) – призначені для здійснення безготівкової оплати за товари та послуги власником картки, а також для отримання ним готівкових грошей зі свого банківського рахунку в спеціальних банкоматах практично в будь-якій частині світу.

Банківські картки припускають, що при їх випуску і в процесі звернення здійснюватимуться банківські операції: відкриття рахунків, розрахункове і касове обслуговування, валютний-обмінні операції і ін.;

2.1.1) дебітові картки. При використанні дебетової картки клієнтові необхідно забезпечити наявність грошових коштів на рахунку, розмір яких визначає ліміт засобів, доступних при здійсненні розрахунків. При здійсненні операції з використанням картки зменшується і сума коштів на рахунку. Якщо всі засоби на рахунку витрачалися, то для відновлення здійснення операцій клієнтові необхідно знов забезпечити поповнення свого рахунку. Дебетові картки видається банком будь-якому охочому, ви приходите, відкриваєте розрахунковий рахунок, і вам запропонують відразу ж оформити собі дебетову картку з відкриттям або без відкриття карт-счета, на яку відбуватимуться відрахування з вашого розрахункового рахунку. Або ваш працедавець, у якого відкритий рахунок в банці, відкриває вам і всім співробітникам карт-счета, на яких відраховуватиметься ЗП;

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

2.1.2) кредитні картки. При використанні кредитної картки утримувач не вносить заздалегідь грошові кошти на рахунок. Здійснення розрахунків по операціях утримувача проводиться за рахунок кредиту, що надається йому банком. В даному випадку ліміт засобів, доступних при здійсненні розрахунків, пов'язаний з *розміром кредиту, що надається*. Протягом певного періоду утримувач повинен погасити заборгованість, що утворилася, перед банком, після чого відбувається відновлення кредиту. Банк можуть видати кредитну картку, якщо ви *відкриєте страховий депозит* – це сума грошей, яка постійно повинна знаходитися на розрахунковому рахунку і знімати її не можна. Деякі банки (Bank of America, National Bank of Texas, British Bank) своїми *VIP-клієнтам* можуть зробити кредитну карту на прохання.

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

Кредитні карти можуть бути:

- **ембоссована** – карта, інформація на яку може бути нанесена рельєфним шрифтом (видавлена) спеціальним апаратом ембоссером (embosser). Це зроблено для того, щоб ви змогли розплатитися в тих місцях, де немає пост-термінала або банкомату. Ви даєте свою кредитку супервайзеру, той кладе її в пристрій під назвою ембосер (embosser) і на спеціальному силіконовому матеріалі робиться відбиток (slip) лицьової сторони карти. Друкується два чеки, з сумою, яку потрібно зняти з карти, і ви на них ставите свій підпис. Один чек залишається продавцю, а другий разом із сліпом йде в банк для оплати;
- **неембоссована** картка – карта, інформація на яку ідентифікаційна інформація випалюється і, зазвичай, ці картки призначені тільки для електронного використання (наприклад, VISA Electron). Їх основне призначення - електронні платежі;

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

2.1.3) дебетний-кредитні картки (картки з можливістю овердрафту). В деяких випадках допускається перевищення ліміту засобів, доступних для здійснення операцій, на певну суму, яка повинна бути погашена в певний термін. Якщо ви протягом певного часу показали себе добросовісним, платоспроможним клієнтом, то банк вам дозволить зробити собі овердрафт. Такий маленький кредит, який може бути рівний 2-м або 3-м грошовим місячним надходженням на картку або на розрахунковий рахунок. Після цього в кінці місяця з картки можна зняти ЗП + Овердрафт. Сума ж овердрафту + % комісії обчислюватиметься з подальших місячних надходжень протягом проміжку часу, обумовленого в договорі про відкриття рахунку;

2.2. Сервісні банківські – це пластикові карти для банкоматів. З їх допомогою відбуваються процеси інкасації банкомату, тестування карт-рідера (Card Reader), диспенсера (Dispenser - це штуківина, яка видає гроші) і решти лічильників і датчиків. Це сама ємка кредитна карта. Діставши її і знаючи пін-код і код операцій, можна в тестовому режимі вивантажити всі касети банкомату.

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

2.3. Пластикові карти електронних платіжних систем, АТМ

Багато електронних платіжних систем такі, як Webmoney, ЕСОCARD випускають свої пластикові карти для «перетворення» в готівкові кошти Інтернет-грошей. Наприклад, ви, будучи учасником системи Webmoney, можете замовити собі пластиковою карту для АТМ. При цьому потрібно мати формальний атестат або вище. АТМ (Automatic Teller Machine) – це банкомат. Іноді ще їх називають Automatic Banking Machine (АВМ), або Payment Banking Machine (РВМ), або Transaction Banking Machine (ТВМ). До речі, практично всі Банківські картки є АТМ, за винятком **ощадних карт**. З останніх гроші знімаються крупними сумами через пост-термінал утримувачем карти.

Недокументарні форми міжнародних розрахунків

2.4. Віртуальні картки випускаються у форматі спеціального паперового бланку із зазначеними на ньому реквізитами (номер картки, термін дії, CVV2-код — тризначний код перевірки дійсності платіжної карти, який на звичайних картках міститься на панелі для підпису із зворотного боку картки) до карткових рахунків фізичних осіб, відкритих в гривні в рамках наступних тарифних пакетів. Для здійснення безготівкових розрахунків в мережі Інтернет, проведення яких не вимагає пред'явлення самої картки

5. Консигнація, як метод міжнародних розрахунків, не вимагає документального підтвердження покупця заплатити і чітко не визначений час платежу, тому покупець не зобов'язаний оплачувати товар до моменту його продажу і використовується головним чином при відправленні товару зарубіжним відділенням експортера.

Експортер транспортує свої товари імпортеру, але при цьому зберігає право власності на ці товари до тих пір, поки імпортер не продасть їх та не розрахується з експортером (консигнатором).

Використання платіжних карток в окремих країнах світу, 2008-2009 рр.

Країна	Платіжні картки, млн. дол. США		Дебетові картки, млн. дол. США		Кредитні картки, млн. дол. США	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Австралія	3 158,6	3 466,0	1 740,7	1 985,3	1 418,0	1 480,8
Бельгія	934,1	997,4	828,2	885,2	n/a	n/a
Бразилія	4 658,1	5 126,2	2 097,7	2 310,4	2 560,3	2 815,8
Канада	6 281,6	6 552,4	3 705,0	3 881,0	2 576,6	2 671,4
Китай	2 645,3	3 491,2	н/д		н/д	н/д
Франція	6 542,5	6 923,3	н/д	н/д	н/д	н/д
Німеччина	2 289,0	2 422,9	1 866,7	1 980,5	67,5	81,9
Індія	2 740,7	3 760,5	2 476,1	3 517,6	264,1	236,4
Італія	1 395,9	1 471,5	873,3	902,2	522,6	569,3
Японія	5 220,4	н/д	12,4	13,2	5 208,0	н/д
Південна Корея	4 744,9	5 814,1	743,9	1 050,1	3 980,6	4 734,4
Мексика	812,5	851,2	415,9	474,9	396,5	376,3
Росія	517,3	677,2	489,2	641,2	28,1	36,0
Саудівська Аравія	992,2	1 066,5	992,2	1 066,5	29,4	31,1
Швеція	1 634,0	1 697,0	1 395,0	1 337,0	147,0	301,0
Швейцарія	483,8	521,0	343,3	371,8	140,6	149,2
Туреччина	1 713,0	1 910,0	106,8	153,9	1 606,0	1 757,0
Великобританія	7 595,0	8 185,0	5 446,0	6 017,0	1 791,0	1 819,0

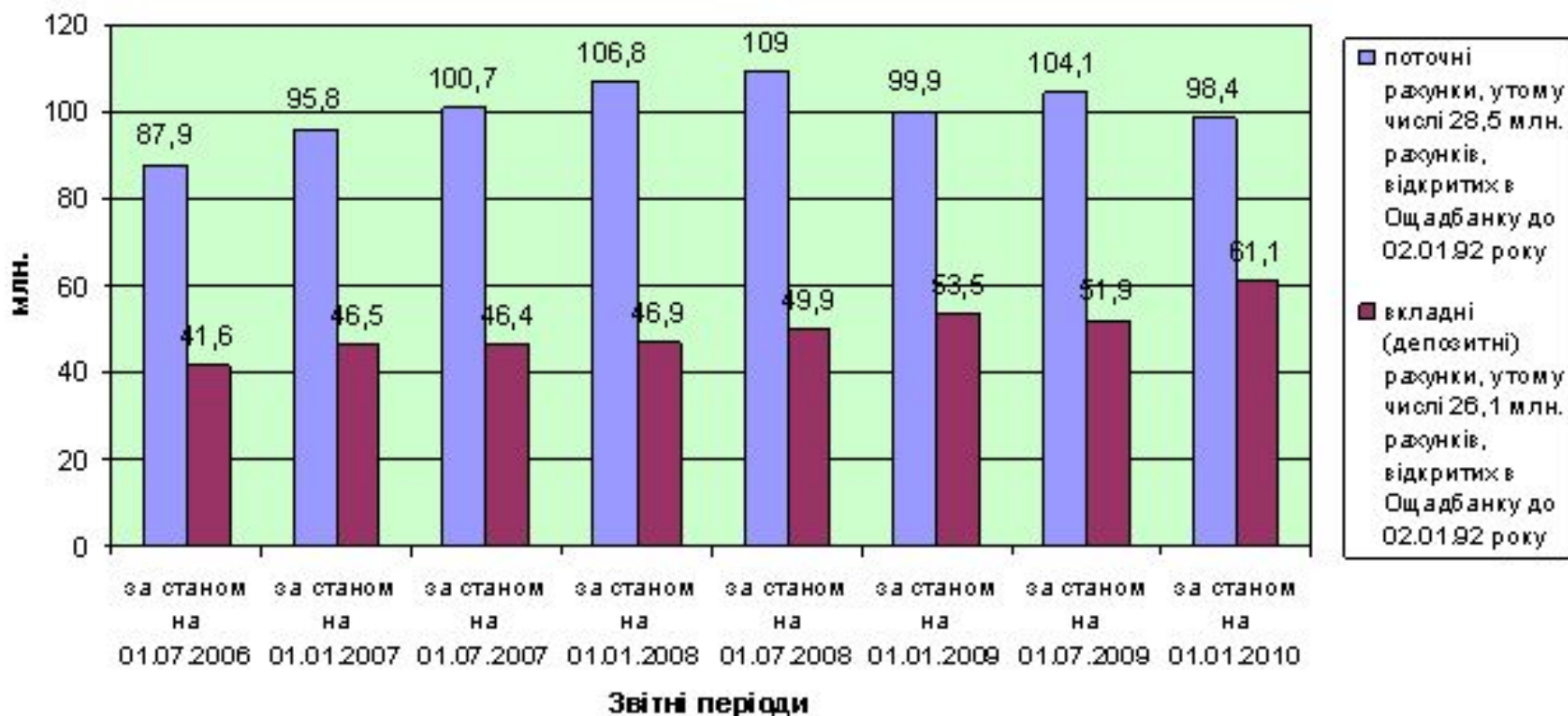
Використання засобів безготівкових платежів в окремих країнах ЄС

Країна	Банківський переказ	Платіжні картки	Розрахунок чеками	Електронні гроші
Австралія	1 384,5	3 466,0	333,0	н/д
Бельгія	953,3	997,4	7,9	70,5
Бразилія	7 157,9	5 126,2	1 802,7	2,4
Канада	1 136,6	6 552,4	1 132,4	н/д
Китай	818,2	3 491,2	875,5	н/д
Франція	2 789,5	6 923,3	3 302,6	36,0
Німеччина	5 815,5	2 422,9	57,0	43,0
Індія	198,2	3 760,5	1 379,1	н/д
Італія	1 204,6	1 471,5	335,2	89,7
Японія	1 414,5	н/д	96,2	1 509,6
Південна Корея	2 428,0	5 814,1	931,4	113,3
Мексика	737,1	851,2	461,3	н/д
Росія	2 036,2	677,2	0,0	47,7
Саудівська Аравія	3,4	1 066,5	7,1	н/д
Швеція	908,0	1 697,0	1,0	н/д
Швейцарія	702,9	521,0	0,7	15,8
Туреччина	н/д	1 910,0	нар	н/д
Великобританія	3 274,6	8 185,0	1 282,0	н/д
США	7 107,4	60 871,5	25 342,7	н/д

Окремі дані щодо проведення безготівкових розрахунків в Україні

Динаміка зростання кількості рахунків клієнтів банків

Структура безготівкових розрахунків в Україні:

- 125,2 млн. – фізичні особи;
- 2 млн. – суб'єкти господарювання.
- Упродовж 2008 – 2009 років кількість клієнтів, які обслуговуються в банках, зростає переважно за рахунок клієнтів-фізичних осіб.
- Загальна кількість відкритих рахунків клієнтів на звітну дату склала 159,5 млн., у тому числі:
  - поточних – 98,4 млн. (61,7% від загальної кількості рахунків, відкритих у банках),
  - вкладних (депозитних) – 61,1 млн. (38,3%).

Система міжбанківських розрахунків функціонує на основі Системи електронних платежів (СЕП)

- СЕП виконує міжбанківський переказ у файловому режимі та в режимі реального часу.
- Здійснення банком початкових платежів у файловому режимі є обов'язковим, а у режимі реального часу – за його вибором.
- Банк, який працює в СЕП у файловому режимі, забезпечує приймання платежів у режимі реального часу.

17.3. Ефективність форм розрахунків для експортера та імпортера

Форми міжнародних розрахунків (у напрямку спаду вигідності для експортера):

I. 100%-ний аванс або авансові платежі (передоплата).

II. Акредитив

III. Інкасо

IV. Відкритий банківський рахунок

V. Банківський переказ

VI. Розрахунки з використанням векселів і чеків

VII. Консигнація

Банк міжнародних розрахунків (БМР)

Ключову роль у формуванні системі міжнародних розрахунків відіграють **провідні міжнародні валютно-фінансові організації та Центральні банки окремих країн.**

Зокрема, одним з центральних елементів міжнародної системи нагляду та регулювання банківської діяльності є **Банк міжнародних розрахунків (БМР)**. БМР створений у 1930 р., його членами є Центральні банки 41 країни світу.

Ключова мета – зміцнення міжнародної фінансової стабільності.

Постійні комітети БМР

- Базельський комітет з банківського нагляду
- Базельський комітет з систем платежів і розрахунків
- Комітет глобальної фінансової системи

Банк міжнародних розрахунків (БМР).

Основні функції БМР:

- здійснює широке коло банківських операцій з метою сприяння центральним банкам в управлінні їх валютними резервами, тобто БМР є банком центральних банків;
- слугує форумом (організатором) міжнародного грошово-кредитного і валютного співробітництва, у рамках якого періодично зустрічаються керівники центральних банків;
- виступає інформаційно-дослідним центром з питань грошово-кредитних та валютно-фінансових відносин;
- виконує функції агента та довіреної особи з виконання міжнародних фінансових угод, у тому числі до 1994 р. у рамках ЄС.